

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

Maks 5000 tegn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

Innlegg: 3000 tegn inkludert mellomrom. Replikk/kortinnlegg: 1000 – 2000 tegn.

E-post: debatt@klassekampen.no
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg.

Carline Tromp
carlinet@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør (fung.)

Sabine Synnes
sabines@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Hedda Lingaas Fossum
heddaf@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsenderens e-postadresse blir trykt med mindre innsenderen reserverer seg mot dette.

Vær kritisk

JOURNAL- ISTIKK

Thomas Røraas og
Reidun Kjøme

Vi leser i Klassekampen 21. februar at Mímir Kristjánsson skriver «Kan du ringe, kan du skrive, kan du stå opp om morgenen? Da kan du bli journalist. Journalisthøyskolen er i denne sammenhengen mindre viktig enn tre ukers erfaring fra lokalavis.» På samme side kan vi lese at Mari Skurdal klager over manglende kildekritikk i aviser som The New York Times og Aftenposten i saken om «Bernie Bros».

Man kan tenke seg at det kan være en sammenheng her. Mens vi kan være enige i at det finnes jobber der fagutdanning ikke er avgjørende, er nettopp kildekritikk et eksempel på hvorfor kanskje det kan være lurt med en standardisert opplæring. Det hadde vært betryggende å vite at alle hadde en grundig forståelse av kildekritikk.

Feilinformasjon fra journalister som ikke kan sitt fag, forplanter seg raskere i dag enn noensinne. For leserne er heller ikke gode på kildekritikk. Klimaskeptikere henviser til at de har «lest litt rundt på nettet» når de blir spurt om hva de bygger meningene sine på, og vektet dette tyngre enn kunnskap samlet gjennom årtier med forskning. Det tyder på en totalt manglende evne til å vurdere kilder kritisk. I dag hvor alle kan kalle seg journalist og være sin egen redaktør på nett og hvor dette samme nettet brukes til å finne informasjon, er det enda viktigere at vi kan stole på at «ekte» journalister kan jobben sin.

Thomas Røraas og Reidun Kjøme, medlemmer i Rødt Askøy
thomas.roraas@me.com

Markedssvikten i de offentlig finansierte teatrene er et ku

Sprekker i teater

KRONIKK

Anne-Britt Gran

Det er ikke krise i norsk teater, fordi de fleste norske teatre har betydelig offentlig støtte som muliggjør teaterproduksjon og sterkt subsidierte billetter. Men det har vært publikumssvikt i perioden 1970–2000, og svikten er til stede også utover 2000-tallet.

Den har derimot blitt noe vanskeligere å få øye på fordi tallene også har inneholdt en rekke utenom-kunstneriske aktiviteter som omvisninger, arrangementer og liknende. Statistisk sentralbyrå (SSB) beklaget dette i Klassekampen 14. februar og anslår at aktivitetene utgjør rundt ti prosent av samlet besøkstall.

I Kulturdepartementet har man lenge arbeidet med en ny scenekunststrategi. Denne må basere seg på faktiske forhold: Publikums-svikt i offentlig finansierte teaterhus er reelt.

Norsk teater og orkesterforening (NTO) er ikke enig i at det har vært markedssvikt, noe som kommer til uttrykk i Klassekampen 15. februar. Det argumenteres ikke mot meg med nasjonale tall som viser noe annet. I stedet hevder direktør Morten Gjelten at jeg, med å snakke om «markedssvikt», fullstendig overser «teatrets samfunnsoppdrag som utover å nå et størst mulig publikum handler om kvalitet, representasjon og rollen som ytringsfrihetsaktør».

Nei, jeg overser ikke teatrets samfunnsoppdrag, jeg er snarere dypt bekymret for det, blant annet fordi det

ikke er i teatrene de daglige ytringsfrihetskampene står, men på digitale plattformer. Ingen fra teatrene sitter i den nye ytringsfrihetskommisjonen på 18 medlemmer.

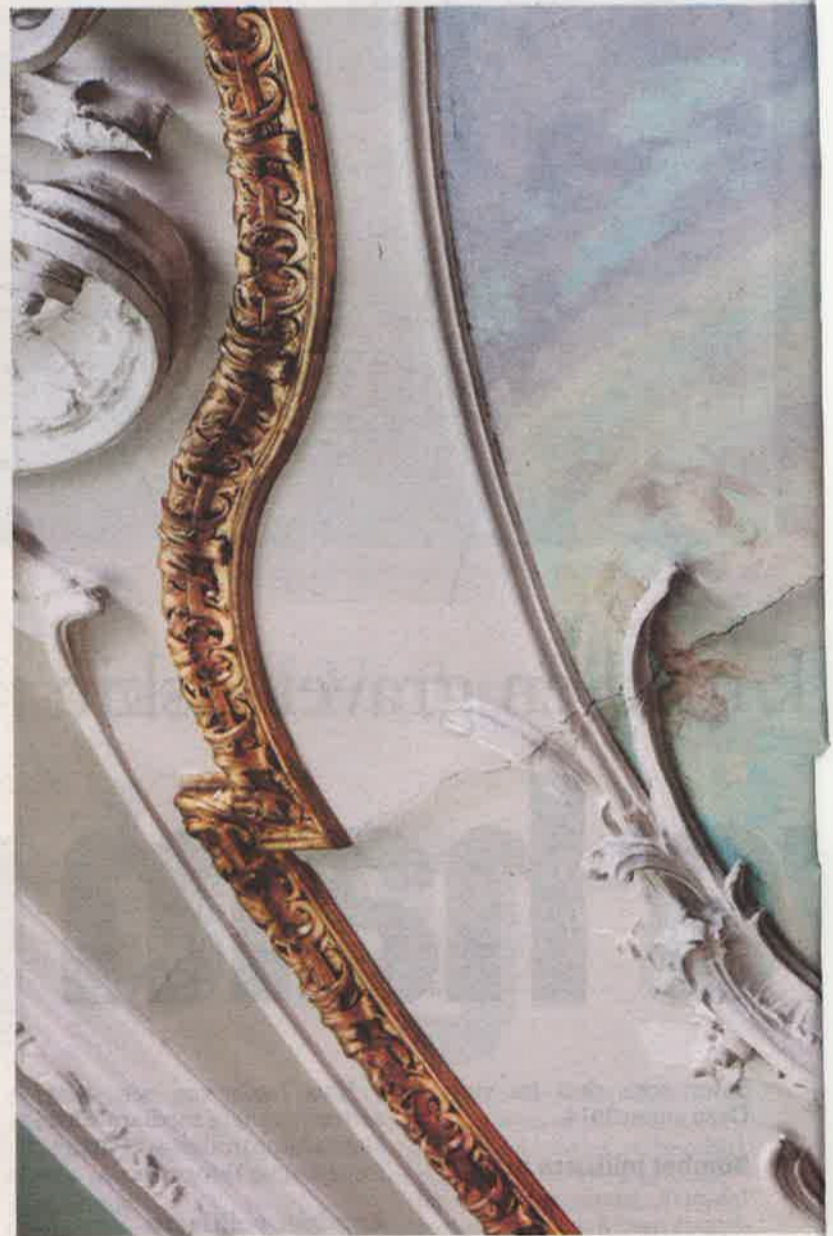
Diskusjonen er av kulturpolitisk karakter: Vi har offentlig kultur støtte på områder der det er markedssvikt – også kalt publikumssvikt. I offentlig støttede teatre handler publikumsoppslutning ikke minst om kulturpolitisk legitimitet. Skal det offentlige bruke betydelige summer på teatrene, må teatrene også brukes av publikum som bryr seg om hva som skjer på scenen.

Derfor er publikumssvikt og oppblåst statistikk høyst relevant for en diskusjon om teatrets rolle, og for en ny scenekunststrategi som ikke bør basere seg på optimistiske fremstillinger av publikumsgrunnlaget i teatrene.

Svikten omtales i boken «Teaterbransjen» (2019), før SSBs korrigering av besøkstallet.

Jeg gjør her et nytt forsøk som inkluderer korrigeringen. Alle tallene under er basert på SSBs kulturstatistikk, og kun teatre er inkludert – ikke opera- og ballett/danseinstitusjoner:

■ I 1972 hadde ni teatre en publikumsoppslutning på 1,2 millioner. Det utgjorde da 32 prosent av befolkningen på 3,9 millioner.
■ I 2000 hadde 20 teatre en publikumsoppslutning på 1,3 millioner. Det utgjorde 30 prosent av befolkningen på 4,5 millioner. Setekapasiteten økte sterkt i denne perioden, så muligheten for å nå en mye større andel av befolkningen var til stede.
■ I 2017 hadde 26 teatre en publikumsoppslutning på 1,4 millioner tilskuere – noe som

utgjorde 27,5 prosent av befolkningen på 5,2 millioner (korrigert for SSBs 10 prosent med utenom-kunstneriske aktiviteter). Setekapasiteten har økt med nye relativt små teatre, men også med nye og større teaterbygg til flere teater- og konserthus.

Besøket fra forestillinger i regi av Den Kulturelle Skolesekken (DKS) er også inkludert i 2017-tallene, og dette besøket er selvsagt viktig og skal telles, men det sier ingenting om interessen for teater – selve publikumsgrunnlaget. DKS-besøket var i 2017 på 175.760 tilskuere.

Det ordinære teaterbesøket

var på 1,2 millioner tilskuere i 2017 – samme tall som i 1972 – og utgjorde 23 prosent av befolkningen.

Jeg foreslår at SSB begynner å måle teaterbesøk i forhold til befolkningsveksten i kulturstatistikken, og at setekapasiteten også tas i betraktning. Publikums-svikten betyr at det er betydelig ledig setekapasitet i de 26 teatrene. På landsbasis er dette en uutnyttet ressurs, som det har kostet penger å bygge og som nå må vedlikeholdes og driftes.

Den nye strategien bør derfor lansere helt konkrete løsninger på utfordringen.

Hadde folk sagt for noen år siden at det var et ideal å sprøyte silikon inn i rumpa for å få den større (eller hva nå hensikten er), ville jeg trodd det hadde rablet for dem.

Tone Sofie Aglen i VG

Jeg fikk pustebevis av det faglig incestuøse i et lukka univers.

Harald Eia om akademia, til kulturplot.no

De fremmer skam og straff i stedet for muligheter og håp. Det er skam i alle former: Klimaskam, kjøttskam og flyskam.

Rita Kristin Veland, tidligere fylkesleder i MDG Rogaland

Stykket «Gloryhole» handler ikke om penis min, det handler om kjærlighet, nærhet og kropp.

Kunstner Ulf Nilseng til NRK om Frps kunstprotest

Om du er i god form kan du enkelt levere elektrisiteten til et fjernsynsapparat på en spinningssykel. [...] Slik kunne du underholdt deg selv mens du trente.

Jonas Nøland på NRK Ytring

MER DEBATT NESTE SIDE >>

...turpolitisk problem, og må behandles slikt.

...erstrategien

SE OPP: Skal det offentlige bruke betydelige summer på teatrene, må teatrene også brukes av publikum som bryr seg om hva som skjer på scenen, skriver Anne-Britt Gran. FOTO: LISE ÅSERUD, NTB SCANPIX

Det finnes for eksempel både frie kompanier og private produksjonsselskap som trenger spillesteder.

Teatrene har fått nye substitutter når det gjelder folks oppmerksomhet og tidsbruk: Publikum har med internett fått uendelige underholdningstilbud som alternativ til å gå på teater. Substitutter er vanskelig å konkurrere mot, for man er i utgangspunktet valgt bort. Den yngre delen av befolkningen benytter stadig større del av fritiden sin på

skjerm, og det gjenstår å se om deres digitale kulturforbruk vil konverteres til fysisk arenabesøk når de blir eldre.

Jeg hører teaterfolk si at med digitaliseringen blir teatret enda viktigere, fordi det er en møteplass mellom levende mennesker. Argumentet i seg selv trekker dessverre ingen til teatret, det kan kun en opplevd verdsetting av levende teatermøter gjøre.

Scenekunststrategien må forholde seg til publikumssvikten i de offentlig finansi-

erte teatrene, og til en fysisk infrastruktur med betydelig overkapasitet. Den må også ta stilling til den store substitueringsstrusselen.

Teatrets rolle i samfunnet kan ikke besluttes i en kulturpolitisk scenekunststrategi. Det er en rolle som må spilles i praksis – og verdsettes av nettopp samfunnet.

Anne-Britt Gran, professor ved BI Centre for Creative Industries
anne-britt.gran@bi.no

Klassekampen 17. og 19. februar

Mot et lønnsloft i sykepleiernes år!

LØNNSOPPBJØR
Karen Brasetvik

Norsk Industris direktør Stein Lier Hansen og Fellesforbundets leder Jørn Eggum hevder det har vært lønnsfest i offentlig sektor. Nå slår de alarm, fordi offentlig ansatte har fått litt høyere prosentvis lønnsøkning enn industriarbeidere. At sykepleiere faktisk tjener 150.000 kroner mindre enn privatansatte med tilsvarende utdanning, nevnes ikke.

SSBs beregning av livslønna for ulike yrker viser at sykepleiere, barnehagelærere og andre offentlig ansatte med tilsvarende utdanning har en lavere livslønn enn dem som aldri har tatt utdanning. De som har høyest livslønn, er blant annet ingeniører og elektrikere – de fleste menn som jobber i industrien.

«Lønnsfesten» som gjorde at statsansatte fikk 3,8 prosent lønnsøkning, mot 3,1 prosent i industrien, skyldes i hovedsak tidenes største Nato-øvelse og utbetaling av ulempetillegg. I kommuner og helseforetak der de fleste sykepleierne jobber, ble økningen på 3,4 og 3,5 prosent.

Heldigvis har det skjedd noe med sykepleierlønna i de siste oppgjørene. Nå får en sykepleier med ti års ansiennitet 500.000 kroner – en helt nødvendig økning, som ikke må stagnere.

Likevel ser vi at noen kommuner har fjernet lokale tillegg som tidligere ble gitt for å rekruttere og beholde

yrkesgruppen. Den største utfordringen er å rekruttere sykepleiere – da er det en farlig strategi å fjerne lønnsstillegg. Allerede i dag har vi stor sykepleiermangel. Samtidig øker etterspørselen etter helsetjenester. Dagens utdanningskapasitet dekker knapt avgangen fra yrket. De fleste sykepleiere jobber deltid. Det er det arbeidsgiver tilbyr. SSB melder om at én av fem sykepleiere slutter i yrket og halvparten av nyutdannede sykepleiere i Viken har sluttet eller vurderer å slutte i jobben. Høyere lønn er et av tiltakene som skal til for å bli. Mister Helse-Norge flere sykepleiere, vil både sykehus og kommuner få enda større problemer med å tilby gode helsetjenester.

Det er i år 200 år siden den moderne sykepleiens grunnlegger Florence Nightingale ble født. Hun var også en av verdens første statistikere. Hadde hun dukket opp i 2020 og sett hvilken sykepleiermangel vi

” Det er en farlig strategi å fjerne lønnsstillegg.

står overfor, ville hun brukt SSBs klare tall og straks iverksatt nødvendige tiltak. Dagens sykepleiermangel er bare småtterier mot den vi vil møte i 2030, hvis ikke virkningsfulle tiltak iverksettes straks.

Derfor trenger vi et lønnsloft for sykepleiere. La 2020 bli sykepleiernes år også i årets hovedtariffoppgjør. Det vil gagne hele samfunnet – inkludert menn i industrien.

Karen Brasetvik, leder for Sykepleierforbundet i Østfold
karen.brasetvik@nsf.no